



Kainuu, VARK-alueet

871. Ammonsaari 101122

Kunta: Sotkamo

Kohde: Ammonsaari

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen; kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Vesireittien yhtymäkohdassa sijaitseva saari, jossa on ollut toimintaa neoliittisella kivikaudella, varhaismetallikaudella, rautakauden lopulla viikinkiajalla ja historiallisella ajalla. Viikinkiaikaan ajoittuva pronssinen solki löydettiin rannan läheisyydestä pitkulaisen harvasti kivetyn kivikehän tai latomuksen sisältä (koko 1 x 2 m). Latomuksen sisäosissa oli merkkejä voimakkaasta tulen pidosta, ja kivirakenteen tulkinta onkin vaihdellut ruumishautauksesta saamelastyypiseen lieteen.

VARK-perustelut:

Vesireittien yhtymäkohdassa sijaitseva pitkään asutettuna ollut saari, joka on säilynyt täysin modernilta rakentamiselta. Saaren ympäristöä on muuttanut vain veden pinnan säännöstely, joka on syönyt jonkin verran kivikoisen saaren rantoja.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=765010062>

872. Hoikkasaari 101056

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Hoikkasaari

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Kooltaan pieni 1800-luvulla käytössä ollut hautasaari, jossa sijaitsee hautakuoppia, merkkipuita ja puuristien jäänteitä.

VARK-perustelut:

Rakentamaton ja hyvin säilynyt 1800-luvun hautasaari, jossa havaittavissa hautakuoppien lisäksi myös puuristien jäänteitä ja merkkipuita.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005524>

873. Hulminvaara 100776

Kunta: Puolanka

Kohde: Hulminvaara

Tyyppi: kultti- ja tarinapaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen



Lyhyt kohdekuvaus:

Nykyisen pellon reunalla sijaitseva kuppikivi (3,3 x 4 m) ja peltoja raivatessa syntyneitä viljelyröykkiöitä ja kiviaitoja. Kuppikiven suhteellisen tasaisella yläpinnalla on seitsemän selkeää kuoppaa (halkaisija 2–6 cm) ja kaksi epäselvempää syvennystä. Kuppikivi ajoittuu todennäköisesti historialliselle ajalle.

VARK-perustelut:

Kainuussa harvinainen kuppikivikohde, johon liittyy myös muita peltoviljelyyn liittyviä muinaisjäännöksiä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=620010028>

874. Iso Palonen 100681

Kunta: Kuhmo

Kohde: Iso Palonen

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen; kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Tarkemmin ajoittamaton pyyntikuoppajärjestelmä, joka sulkee kahden järven välisen hiekka- ja moreenipohjaisen kannaksen. Pyyntikuoppien koko vaihtelee halkaisijaltaan 2–4 metrin välillä (17 kpl, syvyys 50–80 cm). Iso-Palosen rannasta on lisäksi tehty kivikautisia asuinpaikkalöytöjä (iskettyä kvartssia).

VARK-perustelut:

Edustava ja hyvin säilynyt pyyntikuoppakohde, jonka ympäristö tukee pyyntikuoppaketjun toiminnan ymmärtämistä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010024>

875. Isoautio 101268

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Isoautio

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Poikkeuksellisen hyvin säilynyt 1600-luvun autioitunut asuinpaikka. Ainoa historiallinen tieto asutuksesta on vuoden 1650 karttaan merkitty talon paikka. Kohteessa on ainakin kolme uunin jäännöstä, yksi selvä rakennuksen pohja, vanhoja peltoja ja raivausröykkiöitä. Uunien läheisyydessä on myös kellarirakenne ja mahdollinen hiilimiilu.

VARK-perustelut:

Hyvin harvinainen 1600-luvun autioitunut maatalon paikka, joka on säästynyt myöhemmältä ihmistoiminnalta.



Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000020140>

876. Jataharjunnokka 100934

Kunta: Kajaani
Kohde: Jataharjunnokka
Tyyppi: hautapaikat
Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:
Niemen kärjessä Oulunjärven rannalla sijaitseva lapinraunio (pituus noin 5 m). Sijainti on kohdetyypille luonteenomainen.

VARK-perustelut:
Tarkemmin tutkimaton lapinraunio valittiin edustamaan Kainuussa vähälukuisesti havaittua hautaustraditiota.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=940010011>

877. Jonkerin Kirkkoniemi 101303

Kunta: Kuhmo
Kohde: Jonkerin Kirkkoniemi
Tyyppi: asuinpaikat; kivirakenteet
Ajoitus: historiallinen; keskiaikainen

Lyhyt kohdekuvaus:
Autioitunut historiallisen ajan kylänpaikka, jolta tunnetaan noin 30 kiviröykkiötä. Röykkiöistä osa on kaivauksissa osoittautunut talonpohjiin liittyviksi uuneiksi. Lisäksi alueelta tunnetaan joitain kuoppia, jotka ovat todennäköisesti varastointiin käytettyjä rakenteita. Löytöaineisto on vähäistä, lähinnä eläinten ja kalojen luuta. Paikalta löydetty pronssinappi ajoittuu 1500–1600-luvuille ja tutkittujen uuninperustusten radiohiiliajoitukset osoittavat 1300–1500-luvuille.

VARK-perustelut:
Varhaisen historiallisen ajan autioitunut kylän paikka, jota on tutkittu arkeologisesti. Kohde on Kainuun varhaisen historiallisen ajan tutkimuksen kannalta merkittävä kohde.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010050>

878. Jonkerin kivi 100655

Kunta: Kuhmo
Kohde: Jonkerin kivi
Tyyppi: kivirakenteet
Ajoitus: historiallinen



Lyhyt kohdekuvaus:

Stolbovan rauhan (1617) rajakivi, jonka kohdalla raja pysyi vuoteen 1839. Kivessä on hakattuina Ruotsin kruunu ja osittain tuhoutunut venäläinen risti sekä myöhäisiltä vaikuttavat nimikirjaimet MK ja epäselvät E ja mahdollisesti N. Vuosien 1745 ja 1767 tarkastuksissa kivessä kerrotaan havaitun vuosiluvut 1684 sekä 1486, joitain kirjaimia ja kruunu.

VARK-perustelut:

Pitkään paikallaan pysyneen Stolbovan rauhan (1617) rajan rajakivi, joka jakoi aluetta kulttuurisesti kahteen eri piiriin.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005538>

879. Jysmänniemi 101146

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Jysmänniemi

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Metallinpaljastimella löydetty myöhäisrautakautinen kohde, jota ei ole vielä tutkittu arkeologisin kaivauksin. Paikan löydöt (palanutta luuta, kaksi rautaista keihäänkärkeä ja veitsi) viittaavat yleisesti polttokenttäkalmistoihin tai röykkiöhautauksiin, mutta Jysmänniemessä löydöt on tehty maasta kivilatomuksen vierestä. Kohde on alustavasti määritetty polttohautaukseksi.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt, laajemmin tutkimaton ja Kainuun myöhäisrautakaudelle tyypillinen kohde, jonka tulkinta on nykyisten löytöjen ja löytöyhteyden perusteella hankalaa ilman laajempia kaivaustutkimuksia. Kohde on vähintäänkin melko hyvin säilynyt, ja sillä on runsaasti tutkimuspotentiaalia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000028683>

880. Kajaanin linna 100936

Kunta: Kajaani

Kohde: Kajaanin linna

Tyyppi: puolustusvarustukset

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Ruotsalaisten 1600-luvulla rakentama harmaakivilinna, jonka venäläiset räjäyttivät Isovihan aikana 1700-luvun alussa. Linnan raunioituneet muurit (noin 25 x 60 m) ovat säilyneet melko hyvin joen keskellä pienellä saarella, mutta linnan kulttuurikerrokset ovat pääsoin tuhoutuneet raunioiden restaurointitöissä.

VARK-perustelut:



Aikansa pohjoisin kivilinna Euroopassa, jonka rauniot ovat säilyneet joen keskellä saarella.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000002064>

881. Kalmosärkkä 100928

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Kalmosärkkä

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat; puolustusvarustukset

Ajoitus: historiallinen; kivikautinen; moderni; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Keskeisen vesireitin varrella sijaitseva asuinpaikka-alue, jolta tunnetaan sekä löytöjä että rakenteita mesoliittiselta ja neoliittiselta kivikaudelta, varhaismetallikaudelta ja rautakaudelta. Historiallisen ajan löytöjä on 1500–1700-luvuilta. Alueella on myös talvisotaan liittyviä kaivantoja. Monipuolisesta löytöaineistosta voi nostaa esiin varhaismetallikautisten sulatusupokkaiden kappaleet ja roomalaisaikaisen käyrän rautaveitsen. Kohteella on opastaulut.

VARK-perustelut:

Luonnonympäristöltään upea Kalmosärkkä on toiminut poikkeuksellisen pitkän ja monipuolisen ihmistoiminnan näyttämönä esikeraamiselta kivikaudelta talvisotaan. Kohde on löytöaineistoltaan monipuolinen.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=777010025>

882. Kiikarusniemi 101192

Kunta: Sotkamo

Kohde: Kiikarusniemi

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Niemessä vesireittien varrella sijaitseva asuinpaikka, jossa on ollut asutusta mesoliittisella ja neoliittisella kivikaudella sekä varhaismetallikaudella. Asuinpaikka on suhteellisen pienialainen ja löydöiltään monipuolinen.

VARK-perustelut:

Osin tutkittu, pitkään käytössä ollut, löydöiltään monipuolinen ja hyvin säilynyt kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=765010010>

883. Koppeloniemi 100532



Kunta: Hyrynsalmi
Kohde: Koppelsoniemi
Tyyppi: asuinpaikat
Ajoitus: kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Pitkään käytössä ollut asuinpaikka, joka muodostaa keskeisen osan Hyrynjärven asuinpaikkakeskittymää. Paikalla on ollut asutusta mesoliittisesta kivikaudesta varhaismetallikaudelle. Asuinpaikan vanhin käyttövaihe edustaa Kainuun ensimmäistä jääkauden jälkeistä asutusta. kohdetta on tutkittu usein kaivauksin.

VARK-perustelut:

Keskeinen osa Hyrynjärven pitkään käytettyjen asuinpaikkojen keskittymää, jolta on löytöjä Kainuun vanhimmasta jääkauden jälkeisestä asutuksesta alkaen.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=105010016>

884. Likosuo 101086

Kunta: Hyrynsalmi
Kohde: Likosuo
Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Talonpoikaisen raudanvalmistuksen kohde, jossa on kaksi hiilimiilua (halkaisija noin 4,5 m, syvyys noin 1,2 m) ja niiden vieressä kumpuina erottuvat pelkistysuunien jäänteet. Kohde radiohiiliajoitettu, ja on ollut käytössä todennäköisesti 1800-luvun alkupuolella.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt ja tyypillinen järvi- ja suomalaisia hyödyntänyt historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000002883>

885. Maanselän kivi 101057

Kunta: Sotkamo Nurmes
Kohde: Maanselän kivi
Tyyppi: kivrakenteet
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Perimätiedon mukaan Täyssinän rauhan (1595) rajakivi, johon viittaavat myös kiveen hakatut Ruotsin (kolme kruunua) ja Venäjän (risti) valtakuntien merkit. Kiveen hakatut vuosiluvut (16780, 1684, 1767) nimikirjaimineen liittyvät läänien rajankäyntiin. Kivessä on myös muita merkintöjä, joiden kaikkien merkitys



ei ole tiedossa. Kivi on myös nykyisin Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntien rajakivi.

VARK-perustelut:

Täyssinän rauhaan (1595) liitetty kookas rajakivi, joka on toiminut läänien ja maakuntien välisenä rajakivenä 1600-luvulta alkaen.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005548>

886. Mustalamminkangas 100569

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Mustalamminkangas

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Oletettavasti esihistorialliselle ajalle ajoittuva 17 pyyntikuopan (halkaisijat 3 m molemmin puolin, syvyys 0,5–1 m) kokonaisuus sijaitsee noin kilometrin pitkän, järvien ja soiden välissä kulkevan särkkämuodostuman laella.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt ja edustava pyyntikuoppakohde, joka sijoittuu maastoon pyyntikuoppaketjuille tyypillisellä tavalla.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=777010301>

887. Myllyniemi 1 100677

Kunta: Kajaani

Kohde: Myllyniemi 1

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Edustava 18 pyyntikuopan kokonaisuus sijaitsee hiekkapohjaisella jokeen rajautuvalla niemellä. Pyyntikuopat (halkaisija 2–6 m, syvyys 50–100 cm) ovat ajoittamattomia.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt pyyntikuoppaketju, joka sijaitsee hyvin säilyneessä ja kohteen ymmärtämistä tukevassa luonnonympäristössä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=205010014>

888. Märännönkankaan rautakauden muinaisjäännökset 100515



VARK-alueen perustelu:

Mikkoslahden ympäristön rautakauden lopulle viikinki- ja ristiretkiajan taitteeseen ajoittuvat kohteet muodostavat ainutlaatuisen kokonaisuuden. Ne muodostavat Itä- ja Pohjois-Suomen näkökulmasta poikkeuksellisen löytökeskittymän, jonka kohteet ovat tyyppiltään omaleimaisia. Ne ovat vaikeasti tulkittavia, ja aina ei ole selvää, onko kyseessä asumisen vai hautaamisen piiriin kuuluva kohde. Kokonaisuuteen on valittu osa alueen kohteista, ja ne edustavat esineellisiä polttohautauksia ja eräsijoja.

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Iso Märäntö

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000027140>

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Heinisaari länsi

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000028151>

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Märännönkangas

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000030868>

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Pieni Märäntö

Tyyppi: hautapaikat; löytöpaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000034430>

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Heinisalmi

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: rautakautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000036688>

889. Nuasjärvi Muuraussaari 101140

Kunta: Sotkamo

Kohde: Nuasjärvi Muuraussaari

Tyyppi: hautapaikat; kivirakenteet

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Yksi harvoista Kainuun historiallisen ajan hautasaarista, josta on arkeologisesti todennettuja merkkejä hautauksista. Historiallisten tietojen perusteella hautaukset ajoittuvat 1800-luku vanhemmiksi. Saaren



keskiosan lakitasanteella on havaittu ja dokumentoitu ainakin 23 hautapainannetta. Koetutkimuksessa tutkittu haudaus oli hyvin säilynyt. Saaren pohjoiskärjessä sijaitsee myös tutkimaton röykkiö.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt historiallisen ajan hautasaari.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000020560>

890. Pajasaari 100682

Kunta: Kuhmo

Kohde: Pajasaari

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen; kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Läpi neoliittisen kivikauden ja varhaismetallikauden toistuvasti asuttuna ollut asuinpaikka, jossa on ollut myöhemmin 1600-luvulla raudanvalmistusta ja pajatoimintaa. Paja-alueen kaivauksissa on tutkittu hiilimiilu ja pajarakennus.

VARK-perustelut:

Kainuulle tyypillinen pitkäaikainen ympäristöltään samanlaisena pysynyt asuinpaikkakohde, jossa ihmistoiminta on hakeutunut samalle paikalle toistuvasti vuosituhansien aikana.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010052>

891. Pyöreäsuo N 101202

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Pyöreäsuo N

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka, jossa kaksi hiilimiilua (kuoppa 3 x 4 m, syvyys 1,2 m ja kuopan halkaisija 9,5 m, syvyys 2,5–3,5 m) ja kaksi rautahytin rauniota (halkaisija 2 m, korkeus 1 m). Hyttikummut koostuvat palaneesta kiviestä ja savesta, ja rautakuonasta. Kohde on säilynyt koneellisesti hakatun metsäalueen keskellä lähes vaurioitumattomana.

VARK-perustelut:

Tiivis historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka, jossa kaksi hiilimiilua ja kaksi rautahytin pohjaa.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005526>

892. Rajakankaan kivi 101278



Kunta: Kuhmo
Kohde: Rajakankaan kivi
Tyyppi: kivistykset
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Poikkeuksellisen mielenkiintoinen ja pitkään käytetty rajakivi, joka on toiminut Täyssinän rauhan (1595) jälkeen Ruotsin ja Venäjän rajakivenä, 1800-luvun alussa Venäjän ja Suomen suurruhtinaskunnan rajana ja Suomen itsenäistymisen jälkeen Suomen ja Neuvostoliiton/Venäjän välisenä rajana. Nykyisin raja on myös EU:n ja Venäjän raja. Valtioiden rajalla sijaitseva kohde on vaikeasti saavutettavissa.

VARK-perustelut:

1500-luvun lopulta alkaen useissa eri vaiheissa ja myös nykyisin valtioiden välisenä rajakivenä toimiva kivi. Kohde on rajamerkiksi poikkeuksellisen monimuotoinen.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005540>

893. Saarikosken ruukki ja möljä 100514

VARK-alueen perustelu:

Saarikosken raunioitunut rautaruukki ja sen viereinen veneenvetomöljä muodostavat 1800-luvulla koskien ääreen syntyneiden toimintojen kokonaisuuden.

Kunta: Kuhmo
Kohde: Saarikosken rautaruukki
Tyyppi: kulkuväylät; teollisuuskohteet
Ajoitus: historiallinen
Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005542>

Kunta: Kuhmo
Kohde: Pajakkajoki Saarikoski möljä
Tyyppi: kulkuväylät
Ajoitus: historiallinen
Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000024818>

894. Sarvikivi 101326

Kunta: Suomussalmi Kuusamo
Kohde: Sarvikivi
Tyyppi: kivistykset
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Täyssinän rauhan rajan (1595) pohjoisin rajamerkki. Kyseinen raja on ensimmäinen kattavasti maastoon merkitty valtakunnan raja Suomen alueella. Kooltaan suhteellisen vaatimattoman maakiven länsisivulla on



hakattuna Ruotsin valtakunnan kolme kruunua ja itäpuolella Venäjän symbolina risti. S kirjain viittaa Ruotsin kuningas Sigismundiin. Rajakivi sijaitsee yhä nykyisinkin Suomen ja Venäjän rajavyöhykkeellä, ja on toiminut 1800-luvulla Oulun ja Arkangelin kuvernementtien rajamerkinä.

VARK-perustelut:

Täyssinän rauhan (1595) rajan pohjoisin tunnettu rajamerkki.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000005529>

895. Saunaniemi 100865

Kunta: Kuhmo

Kohde: Saunaniemi

Tyyppi: asuinpaikat; löytöpaikat; maarakenteet; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: kivikautinen; rautakautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Harjuniemen kärjessä suojaisella paikalla sijaitseva nykyinen laavupaikka, jolla on ollut toimintaa myös esihistoriallisena aikana. Paikalta löydetty kivikautista leiriytymistä (kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta) ja ristiretkiajalle ajoittuvaa toimintaa (pronssinen hevosenkenkäsolkki) osoittavia löytöjä. Leiripaikalla ja sen taustalla olevan harjun päällä on maakuoppia, joista osa on mahdollisia pyyntikuoppia.

VARK-perustelut:

Kainuulle tyypillinen veden äärellä sijaitseva kohde, jolla ollut toimintaa eri aikoina. Leiripaikan ympäristö on hyvin säilynyttä ja tukee kohteen ymmärtämistä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010023>

896. Sylväjänniemi 1 100981

Kunta: Kuhmo

Kohde: Sylväjänniemi 1

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Pitkään käytetty asuinpaikka, jolla on ollut asutusta esikeraamiselta kivikaudella (liuskekärki), neoliittisen kivikauden alussa (Sär 1 -tyypin keramiikkaa), varhaismetallikaudella (tekstiilikeramiikkaa, Sär 2 -tyypin keramiikkaa) ja rautakauden lopulla (pronssinen hevosenpääkoristeinen ketjünkannatin, nuolenkärki). Kohdetta on tutkittu kaivauksin vuonna 1980.

VARK-perustelut:

Kainuulle tyypillinen vesireittien varressa sijaitseva pitkään käytetty asuinpaikka, jolla merkkejä ihmistoiminnasta lähes kaikilta esihistorian ajanjaksoilta.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010029>



897. Sylväjänniemi 2-3 100764

Kunta: Kuhmo
Kohde: Sylväjänniemi 2-3
Tyyppi: asuinpaikat
Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Laaja ja hyvin säilynyt kivikautinen asuinpaikka, jonka koekaivauksissa on löydetty lähinnä vaikeasti ajoitettavaa iskettyä kvartsia. Paikalta löydetty suiponsoikean reikäkiven puolikas viittaa kuitenkin ainakin neoliittisen kivikauden toimintaan. Todennäköisesti asuinpaikan käyttö on jatkunut alueelle tyypilliseen tapaan läpi esihistoriallisen ajan.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt kivikautinen asuinpaikka, jonka luonnonympäristö on säilynyt rantaeroosiosta huolimatta lähes muuttumattomana. Vaikka nykyinen löytöaineisto mahdollistaa ajoituksen vain yleisesti kivikautiseksi, asuinpaikkaa on todennäköisesti käytetty Kainuulle tyypillisesti useilla eri ajanjaksoilla.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=290010030>

898. Tervajärvi 101162

Kunta: Sotkamo
Kohde: Tervajärvi
Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka Tervajärven talomuseon parkkipaikan viereisessä metsässä. Paikalla on hiilimiilu (kuopan halkaisija 3 m, syvyys 1 m) ja hyttikumpu (halkaisija 2,5 m, korkeus 0,5 m). Kohteella on talonpoikaisesta raudanvalmistuksesta kertova opaste.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt paikallisesta talonpoikaisesta raudanvalmistuksesta kertova kohde, joka on helposti saavutettavissa.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000004918>

899. Vanha Kirkkosaari 100638

Kunta: Suomussalmi
Kohde: Vanha Kirkkosaari
Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat; työ- ja valmistuspaikat
Ajoitus: historiallinen; kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen



Lyhyt kohdekuvaus:

Saarella sijaitseva pitkään käytetty asuinpaikka. Vuonna 1960 alkanut vesien säännöstely on kuluttanut saaren rantoja ja paljastanut löytöjä. Kivikautista asutusta on tutkittu kaivauksin. Löydöissä on edustettuina myös varhaismetallikausi ja rautakausi. Lisäksi saarella on toiminut 1600-luvulla kirkollinen hautausmaa, jonka lisäksi saareen on 1800-luvun nälkävuosina tehty hautauksia.

VARK-perustelut:

Rakentamaton muinaisjäännössaari, jonka käyttöhistoria ulottuu läpi esihistorian aina historiallisen ajan hautauskäyttöön (1600- ja 1800-luvut). Kainuulle tyypillinen moniperiodinen muinaisjäännöskohde, josta tehtyjen löytöjen ajallinen kattavuus on poikkeuksellisen laaja.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=777010109>

900. Viitajanperänkangas 1 101010

Kunta: Kuhmo

Kohde: Viitajanperänkangas 1

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Historiallisen ajan tervanvalmistuspaikka, jossa tervasaunan (3 x 4 m) ja kolmen tervahaudan jäänteet (halkaisija 8,5–12 m, syvyys 0,5–1 m, halssin pituus 4,5–6,5 m) sijaitsevat tiiviinä ryhmänä soiden reunustamalla kankaalla.

VARK-perustelut:

Suomen ja Kainuun elinkeinohistorialle merkittävän tervan valmistuspaikka.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000025192>

901. Vonkka 2 100600

Kunta: Hyrynsalmi

Kohde: Vonkka 2

Tyyppi: asuinpaikat; asuinpaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Pitkään kivikaudelta varhaismetallikaudelle käytössä ollut asuinpaikka, jolta on havaittu kaksi asumuspainannetta (pohjan ala 4 x 5 m). Asumuspainanteet ovat Kainuussa harvinaisia. Asuinpaikan löydöt ovat monipuolisia: varhaisen neoliittisen kivikauden varhaiskampakeramiiikkaa ja Säräisniemi 1 -keramiikkaa, keskineoliittisen kivikauden orgaaniszekoiteista keramiikkaa ja varhaismetallikauden Säräisniemi 2 -keramiikkaa ja pronssisen kirveen valinmuotin paloja.

VARK-perustelut:



Pitkään käytössä ollut kivi- ja varhaismetallikauden asuinpaikka, jolta on monipuolisia löytöjä ja Kainuussa harvinaisia asumuspainanteita. Kohdetta on tutkittu kaivauksin, ja sillä on vielä runsaasti tutkimuspotentiaalia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=105010018>

902. Vuokin Honkisaari 100639

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Vuokin Honkisaari

Tyyppi: asuinpaikat; löytöpaikat

Ajoitus: historiallinen; kivikautinen; rautakautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Kainuulle tyypillinen useana eri ajanjaksona käytetty asuinpaikka, jonka poikkeuksellisena löytönä on veden kuluttamalta vesijätöltä tiiviissä kasassa löydetty 19 maksuvälineenä käytetyn kuparisen nuolenkärjen teelmää. Vastaavia löytöjä on tehty 1600-lukua vanhemmista saamelaiskohteista. Paikalta on löydetty lisäksi poikkiteräinen rautainen nuolenkärki, rautakuonaa ja kivi- ja varhaismetallikauden asutukseen viittaavaa kvartsi- ja luuaineistoa.

VARK-perustelut:

Kainuulle tyypillinen moniperiodinen asuinpaikka, josta on löydetty harvinaisia yleensä 1600-lukua vanhemmista saamelaiskohteista tavattuja maksuvälineenä käytettyjä kuparikarkkia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=777010310>

903. Värikallio 100921

Kunta: Suomussalmi

Kohde: Värikallio

Tyyppi: taide, muistomerkit

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Yksi Suomen laajimmista kalliomaalauksista, jossa yksittäisiä kuvioita on runsaasti yli 60. Se on myös pohjoisimpia Suomesta tunnettuja kalliomaalauksia. Maalausaiheina ovat muun muassa sarvipäinen ihminen, peuroja ja kohteelle tunnusomaisia kolmiopäisiä ihmisiä. Kohde ajoittuu nykytietämyksen perusteella todennäköisesti neoliittiselle kivikaudelle.

VARK-perustelut:

Yksi Suomen laajimmista ja sijainniltaan pohjoisimmista kalliomaalauskohteista. Kuva-aiheiltaan monipuolisen maalauksen omaleimaisia kuva-aiheita ovat kolmiopäiset ihmishahmot.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=777010100>



904. Äkälänniemi 100898

Kunta: Kajaani

Kohde: Äkälänniemi

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; keskiaikainen; kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Monipuolinen kohde, jossa on alueen vanhimpiin kohteisiin lukeutuva mesoliittisen kivikauden asuinpaikka ja rautakauden alkuun ajoittuva raudanvalmistuspaikka (ajoitettu 500 eaa. – 0 eaa./jaa.). Mesoliittisen kivikauden asutukseen liittyen paikalta on tutkittu myös vainajan hammaskiilteet sisältänyt punamultahauta. Raudanvalmistuspaikalta on tutkittu raudan pelkistykseen käytetty kivinen laatikkouuni (koko 40 x 70 x 25 cm).

VARK-perustelut:

Varhaisen mesoliittisen kivikauden asuinpaikka ja rautakauden alkuun ajoittuva Suomen vanhimpiin kuuluva raudanvalmistuspaikka. Tutkimushistoriallisesti merkittävän kohde, jonka oletettavasti keskeisimmät osat on tutkittu kaivauksin jo 1980-luvulla.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=205010002>